

народних судів з питань міжнародного права та подає відповідні доповіді Генеральній Асамблеї ООН.

На сьогодні, найбільш суттєві результати кодифікаційної роботи досягнуті Комісією в галузі права міжнародних договорів, права міжнародних організацій, дипломатичного і консульського права, міжнародного права в період збройних конфліктів, тощо.

На основі проектів статей, розроблених Комісією, прийнято низку кодифікаційних конвенцій з актуальних питань міжнародного права. Зокрема, на основі проектів Комісії прийняті: Конвенція про відкрите море 1958 року, Конвенція про скорочення без громадянства 1961 року, Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 року, Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року, та інші.

Одним з найважливіших напрямів діяльності Комісії міжнародного права є розробка статей про відповідальність держави, міжнародна відповідальність за негативні наслідки дій, не заборонених міжнародним правом, тощо.

На сьогоднішній день, у довгостроковій програмі діяльності Комісії міжнародного права ООН заплановано дослідження таких важливих аспектів міжнародного права, як: права людини; відповідальність міжнародних організацій; вплив збройних конфліктів на міжнародні договори; спільні ресурси морів і океанів; висилка іноземців та інші важливі питання у сфері міжнародного права.

Із всього вище сказаного можна зробити висновок, що Комісія міжнародного права ООН відіграє доволі важливу роль в кодифікації міжнародного права, оскільки завдяки її діяльності здійснюється прогресивний розвиток міжнародного права. У цілому діяльність Комісії міжнародного права оцінюється вельми позитивно, завдяки проведеній нею висококваліфікованій роботі.

Шкраба Ю. В.

студент, Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРОГРЕСИВНИЙ РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ПРАВА: РОЛЬ КОМІСІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ООН

Актуальність даної теми полягає в тому, що на сьогоднішній день існує необхідність підготовки проектів конвенцій з питань, які ще не регулюються міжнародним правом або з яких право ще

недостатньо розвинене у практиці держав, а Комісія міжнародного права ООН посідає одне з провідних місць в цій діяльності.

Думка про розвиток міжнародного права шляхом підтвердження існуючих норм або через розробку нових правил не нова. В останній чверті XVIII століття Єремія Бентам запропонував здійснити кодифікацію всього міжнародного права; правда, при цьому він спирався на погляди утопізму. Після нього численні спроби здійснити кодифікацію робилися окремими особами, науковими товариствами та урядами.

Подальшим важливим кроком у зусиллях урядів по здійсненню кодифікації і розвитку міжнародного права стала резолюція Асамблеї Ліги Націй від 22 вересня 1924 року, в якій передбачалося створення постійного органу, іменованого Комітетом експертів для прогресивної кодифікації міжнародного права, склад якого повинен був представляти «головні форми цивілізації і основні правові системи світу». У завдання цього Комітету, що складався з 17 експертів, входили підготовка переліку питань, «регулювання яких за допомогою міжнародної угоди» було «бажаним і здійсненим», подальше вивчення зауважень урядів за цим переліком та надання доповіді з питань, які були «досить дозрілими», а також по процедурі підготовки конференції для їх врегулювання. Це була перша розпочата в світових масштабах спроба не обмежуватися врегулюванням окремих і конкретних правових проблем, а здійснити кодифікацію і розвиток цілих областей міжнародного права.

Представники 47 урядів взяли участь у Конференції з кодифікації, що проходила в Гаазі з 13 березня по 12 квітня 1930; однак на цій Конференції були прийняті міжнародні документи, які стосувалися лише питання про громадянство. Конференція не змогла прийняти жодних конвенцій з питань, що стосується територіальних вод або відповідальності держав. У попередньому порядку Конференція схвалила ряд проектів статей про територіальні води, які пізніше справили настільки сильний вплив, що уряду прийняли їх у якості викладу існуючого міжнародного права; однак Конференції не вдалося прийняти жодної рекомендації з питання про відповідальність держав.

Після 1930 року Ліга Націй не проводила жодних нових експериментів в області кодифікації. Однак 25 вересня 1931 Асамблея Ліги прийняла важливу резолюцію про процедуру кодифікації,

основна думка якої полягала в зміцненні впливу урядів на кожному етапі процесу кодифікації. Ця основоположна ідея була згодом включена до Положення про Комісію міжнародного права Організації Об'єднаних Націй поряд з іншими рекомендаціями, що містяться в цих резолюціях, такими як підготовка проекту конвенції Комітетом експертів і тісне співробітництво міжнародних та національних науково-дослідних інститутів.

Уряди, які брали участь у розробці Статуту Організації Об'єднаних Націй, у своїй переважній більшості виступили проти передачі Організації Об'єднаних Націй законодавчої влади, що дозволяє їй встановлювати обов'язкові норми міжнародного права. Як наслідок цього, вони також відхилили пропозиції про покладення на Генеральну Асамблею повноважень, що дозволяють їй більшістю голосів накладати на держави зобов'язання щодо виконання деяких загальних конвенцій. Разом з тим рішучу підтримку отримала пропозиція про надання Генеральній Асамблеї більш обмежених повноважень, що полягають у проведенні досліджень і дачі рекомендацій, результатом чого стало прийняття наступного положення пункту 1 статті 13:

«1. Генеральна Асамблея організує дослідження і робить рекомендації з метою: а).. заохочення прогресивного розвитку міжнародного права і його кодифікації».

31 січня 1947 на другій частині своєї першої сесії Генеральна Асамблея прийняла резолюцію 94 (I), яка заснувала Комітет по прогресивному розвитку міжнародного права та його кодифікації, іноді іменованій «Комітетом сімнадцяти». Комітету було доручено розглянути методи, за допомогою яких Генеральна Асамблея могла б виконати зобов'язання, передбачені в пункті 1 статті 13.

На другій сесії Генеральної Асамблеї переважна більшість членів Шостого комітету (Комітету з правових питань) підтримали пропозицію про створення Комісії міжнародного права, а один з підкомітетів Шостого комітету розробив проект Положення про Комісію міжнародного права. 21 листопада 1947 Генеральна Асамблея прийняла резолюцію 174 (II), якою створюється Комісія міжнародного права і схвалювала Положення про Комісію. Надалі до Положення вносилися зміни на основі чотирьох наступних резолюцій Генеральної Асамблеї, прийнятих частково за ініціативою

Комісії та в декількох випадках за ініціативою урядів [<http://www.un.org/russian/law/ilc/facts.htm>].

Ст. 15 Положення про Комісію міжнародного права ООН містить визначення терміну «прогресивний розвиток міжнародного права» – вживається у розумінні підготовки проектів конвенцій з питань, які ще не регулюються міжнародним правом або з яких право ще недостатньо розвинене у практиці держав.

Прогресивним розвитком міжнародного права займається широке коло органів і міжнародних організацій. Одним з головних статутних завдань ООН є організація досліджень і розробка рекомендацій з метою сприяння прогресивному розвитку міжнародного права та його кодифікації (ст. 13 Статуту ООН). Для здійснення цього завдання 21 листопада 1947 утворив Комісію міжнародного права ООН, яка є центральним органом системи Кодифікації та прогресивного розвитку міжнародного права. У межах ООН функціонують інші органи, які здійснюють прогресивний розвиток міжнародного права, наприклад, Комісія ООН з прав людини, Комітет ООН з використання космічного простору в мирних цілях та інші. Кодифікацію та прогресивний розвиток міжнародного права здійснюють у межах своїх статутних повноважень спеціалізованих установи ООН (ЮНЕСКО, ІКАО, МОП та ін.).

Результати Кодифікації та прогресивного розвитку міжнародного права втілюються або у формі міжнародних угод (чотири Конвенції ООН з морського права 1958, Конвенція про скорочення безгромадянства 1961, Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961, Віденська конвенція про консульські зносини 1963 тощо), або в недоговірній формі (резолюції, декларації тощо): Декларація принципів міжнародного права ООН 1970, Хартія економічних прав та обов'язків держав 1974 (ООН), Визначення агрессії 1974 (ООН) та ін.) [В. І. Євінтов].

Отже, можна зробити висновок, що Комісія міжнародного права ООН відіграє доволі важливу роль у здійснюється прогресивного розвитку міжнародного права. У цілому діяльність Комісії міжнародного права оцінюється досить позитивно, завдяки проведеній нею висококваліфікованій роботі.